

LAKIALOITE 76/2001 vp

Laki rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta

Eduskunnalle

Nykyisin väkivallan uhri voi omasta vakaasta tahdostaan pyytää syyttämättä jättämistä. Koti- ja parisuhdeväkivaltatapauksissa kyseistä "vakaasta tahdon" pykälää käytetään suhteettoman paljon. On erittäin tavallista, että väkivallan kohteeksi joutunut, tavallisesti nainen, myöhemmin peruu rikosilmoituksen ja pyytää syyttäjää luopumaan syytteestä. Voidaan vakavasti epäillä, että läheskään kaikissa tapauksissa pyyntöä syyttämättä jättämisestä ja rikosilmoituksen perumisesta ei tehdä "vakaasta tahdosta". Rikosilmoituksen perumisen syynä rikoksen vakavuudesta huolimatta on usein toive sovusta ja suhteen paranemisesta. Usein perumisen todellisina syinä saattavat kuitenkin olla puolison painostus ja uhkaukset. Vakaan tahdon pykälä on siten toiminut päinvastoin kuin sen tarkoitus alun perin oli eli se on pahimmissa tapauksissa vain lisännyt väkivallan kierrettä.

Viranomaisten on ollut äärimmäisen vaikea kontrolloida todellisen vakaan tahdon toteutumista. Joskus syyttäjäviranomaisetkin ovat käyttäneet pykälää keinona vähentää työruuhkaa ja siivotakseen työpöytää keskeneräisistä jutuista. Juttuja on ohjattu paljon myös sovitteluun.

Vakaan tahdon pykälää on tulkittu eri paikkakunnilla eri tavoin. Osa syyttäjistä on pitänyt perheväkivaltaa niin vakavana rikoksena, että jo yleisen edun ja oikeudenmukaisuudenkin vuoksi nämä jutut on katsottu välttämättömäksi viedä oikeuteen. Osa syyttäjistä on taas painottanut uhrin tahdon merkitystä. Lainkohdan epämääräinen sanamuoto lienee eräs syy erilaisille tulkinnoille.

Perheväkivalta kriminalisoitiin yksiselitteisesti vasta vuonna 1995, jolloin pahoinpitely muuttui virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Vanha perinne, jossa kodin sisäpuolella tapahtuvaa väkivaltaa ei täysin rinnasteta muuhun väkivaltaan, näkyy tilastoissa vieläkin. Esimerkiksi vuonna 1998 väkivaltarikoksista jätettiin syyttämättä yhteensä 2 500. Näistä valtaosa eli 1 700 jätettiin syyttämättä uhrin pyynnöstä tai sovittelun perusteella. Vertailun vuoksi mainittakoon, että esimerkiksi varkauksista syyttämättä jätettiin vain 600 tapausta.

Väkivaltarikosta on aina pidettävä vakavana rikoksena ja nyttemmin tämä on huomattu myös lainsäädännössä. Uuden lain mukaan törkeän pahoinpitelyn alaraja nousee puolesta vuodesta vuoteen. Tämän muutoksen pitäisi näkyä myös harkittaessa syytteitä perheväkivallasta. Perheväkivaltarikokset pitäisi aina saattaa oikeuden ratkaistaviksi. Uhrin vammojen tietynasteisen vakavuuden pitäisi aina edellyttää syyttämistä. Nykyinen erityissäännös "jos pahoinpitelyssä rikoksen asianomistaja omasta vakaasta tahdostaan pyytää, ettei syytettä nostettaisi, virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista" voitaisiin kokonaan poistaa.

Erillistä kaksinkertaista anteeksiantosäännöstä ei henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten osalta tarvita. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 7 §:n säännöksen mukaanhan jo virallinen syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta, milloin rikoksesta ei ole

odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja sitä on sen haitallisuus tai siitä ilmenevä tekijän syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä. Mainitun lain 8 §:n mukaan puolestaan, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, virallinen syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta, kun oikeudenkäyntiä ja rangaistusta on pidettävä kohutuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon tekijän ja asianomistajan välillä saavutet-

tu sovinto tai muu tekijän toiminta rikoksensa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi, hänen henkilökohtaiset olonsa, rikoksesta hänelle aiheutuvat muut seuraukset, sosiaali- ja terveydenhuollon toimet tai muut seikat.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 21 luvun 17 § sellaisena kuin se on laissa 578/1995.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Helsingissä 7 päivänä syyskuuta 2001

Kari Myllyniemi /kesk